

קול סיני

פינת ההלכה

"חמש דקות למעשה" - הלכה והנהגה מזוית אקטואלית, מאת הרה"ג יעקב סיני שליט"א • סיכום שבועי

יום א', כ"ב סיון תשפ"ו

מתפללים לרפואת הרב: איך 'שינוי השם' מעביר את רוע הגזירה?

שאלה:

כולנו מצפים ומייחלים לרפואתו השלמה של הגאון הצדיק רבי דב קוק בן שושנה, בתוך שאר חולי עמו ישראל. בסוף השבוע הוסיפו לרב את השם 'חזקיהו', וזו הזדמנות לעסוק בכל מה שנוגע ל'שינוי השם'.

תשובה:

בתשובה (ח"ה סימן מח), כי בהשתנות השם ישתנה המזל. כך אמרו חז"ל במדרש, "לא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם" - אברם אינו מוליד, אבל אברהם מוליד. שרי אינה יולדת, אבל שרה יולדת. זה שינוי המזל. במיוחד שיכול להיות שדווקא השם של האדם הוא זה שגרם לו את החולי או את הצרה, לכן יש תועלת בשינוי השם. כותב מרן החיד"א בספר מראית העין (ברכות לד.) בשם רבינו האר"י, שעל ידי שינוי השם ממשיכים לאדם נפש חדשה.

הר"ן מסביר באופן אחר: שינוי השם אינו 'סיבה', אלא 'סימן' שמסייע לאדם לחזור בתשובה. הוא אומר בלבו, אני כבר לא אותו האיש שהייתי קודם. הנה גם השם שלי שונה, ואז הוא שב בתשובה וזוכה לרפואה שלימה. וזה מבואר ברמב"ם בהלכות תשובה (פרק ב ה"ד), מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני ה' בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כוחו, ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו, ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים. ע"ש. אבל על כל פנים אין תועלת בשינוי השם, בלי שינוי המעשים.

הנפקא מינה בין הטעמים הללו, תהיה באופן שהחולה בכלל לא בהכרח, הוא נמצא במצב קשה ולא יודע ששינוי את השם שלו. אם כן אין בזה תועלת לעורר אותו לתשובה, אבל עדיין כמו שכותב הרשב"א, בשינוי השם, משתנה המזל.

שינוי או הוספה

כשמדברים על שינוי השם, חשוב מאוד להזכיר שלא מדובר על 'שינוי' מוחלט, אלא על 'הוספת שם'. כותב בספר שער הגלגולים (הקדמה כג), שכאשר אדם נולד וההורים בוחרים לו שם, זה לא שם שעולה באקראי כאשר יעלה המזל, פרי הדמיון שלהם, אלא השם הזה הוא מעין נבואה קטנה שהקב"ה שם בפה של ההורים, בדיוק את הם שמתאים לשורש הנשמה של הילד הזה.

רבותינו אמרו (ברכות ז:) 'שמה גרים', שנאמר "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ". אל תקרי שמות אלא שמות. יש לשם השפעה גדולה על כל מה שמתרחש עם האדם. לכן אמרו במדרש תנחומא (פרשת האזינו סימן ז): "זכור ימות עולם, בינו שנות דור ודור", לעולם יבדוק אדם בשמות, לקרוא לבן שלו בשם שראוי להיות צדיק, כי השם גורם טוב או גורם רע.

ומה הדוגמה לזה? כמו שמצינו במרגלים. שמוע בן זכור, על שלא שמע לדברי הקב"ה. שפט בן חורי, על שלא שפט את יצרו ונעשה חורי מן הארץ. פלטי בן רפוא, פלט עצמו ממעשים טובים ורפו ידי. גדיאל בן סודי, שדיבר דברים קשים כגידים. כך ממשיכים חז"ל להסביר שהשמות של המרגלים גרמו להם לחטוא. לכן משה רבנו משנה את השם של הושע בן נון ליהושע, י-ה יושיעך מעצת המרגלים. וזה מובא גם בסוטה (לד:) מסורת בידינו מאבותינו, מרגלים על שם מעשיהם נקראו. ותראו מה כותב בעל הטורים: אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ, 'אלה שמות האנשים', בגימטריא 'שמותיהם מכוערים'. כי השמות גרמו למעשים שלהם.

סוד שינוי השם

מהסיבה הזו חז"ל אומרים (ראש השנה טז:), ארבעה דברים מקרעים גזר דינו של אדם: צדקה, צעקה, שינוי השם ושינוי מעשה. וכך כותב הזוהר הקדוש (חיי שרה קלג:) ששינוי השם מכפר חובין. לכן כותב הרמ"א (יו"ד סימן שלה ס"י) שנהגו לעשות לחולה שינוי השם, לקרוע את גזר דינו. וכותבים האחרונים שעושים את זה אפילו בשבת, לחולה שיש בו סכנה, כמבואר בשלחן ערוך (סימן רפח ס"י), כי אין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש.

איך בעצם שינוי השם פועל להעביר את רוע הגזירה? יש כמה דרכים בראשונים, אבל בעיקר שני ביאורים מרכזיים. הרשב"א כותב

השמות. (ראה הליכות עולם ח"ז עמ' רלב בהערה, וחזו"ע אבלות ח"א עמ' כז סעיף טו). וכמה טוב להתייעץ תמיד עם תלמיד חכם שבקי בשמות, כדי לא לבוא לידי מכשול.

והקב"ה ישלח רפואה שלמה לרבי חזקיהו דב קוק בן שושנה. אל נא רפא נא לו בתוך שאר חולי ישראל. אכ"ר.

לכן הזהירו כמה פוסקים, כשרוצים לשנות את השם של האדם, לא לעקור את השם הראשון לגמרי, כי חס ושלום עלולים לפגוע בחיות שלו. לכן רק מוסיפים שם על השם הראשון. אלא אם כן קראו לו בשם של רשע שאסור לקרוא בו, אז מחליפים את השם לגמרי. אבל שמות שהם שמות טובים ורגילים ואדם רוצה מסיבה מסוימת לשנות, לא יעקור את השם הראשון אלא יוסיף שם וישתמש בשתי

יום ב', כ"ג סיון תשפ"ו

הרבה להם תורה ומצוות: כמה מצוות אפשר לקיים בזמן אזהקה?

שאלה:

הותקפנו היום בטיילים מאיראן, ושוב חוזרים להתראות ואזהקות... אנחנו עוד לא יודעים איך הדברים יתפתחו, אבל זו הזדמנות להזכיר שיש כמה מצוות עשה מן התורה שאפשר לקיים בזמן האזהקות.

תשובה:

מעבר לכל זה, כשמתפללים בזמן האזהקה שהקב"ה יציל אותנו מיד כל אויבינו ושונאינו, שלא תעשנה ידיהם תושייה ולא יאונה שום נזק וצער, לא לנו ולא לאף אחד מישראל, זו גם כן מצווה מן התורה. כמו שכולם יודעים, דעת הרמב"ם (הל' תפילה פ"א ה"א) שחייב תפילה הוא מן התורה לפחות פעם אחת ביום. לעומת זאת הרמב"ן סובר שחייב תפילה מדרבנן. אבל גם לדעת הרמב"ן, בעת צרה יש מצוות עשה מן התורה להתפלל לקב"ה שיושיע אותנו מהצרה.

וכשאדם מתפלל גם על אחרים, יש בזה מצוות "ואהבת לרעך כמוך". הרי כותב הרמב"ם (הלכות אבל פ"ד ה"א), זו מצוות עשה, שכל הדברים שאתה רוצה שיעשו לך אחרים, עשה אותם לאחר בתורה ובמצוות. זו הזדמנות להזכיר גם מה שהיה מעורר מרן זצ"ל, לדאוג בשעת אזהקה לשכנים שהם זקנים או חולים או מוגבלים, להוביל אותם בבטחה למרחב מוגן. יש בזה כמוכח "ואהבת לרעך כמוך", אבל יש בזה גם "לא תעמוד על דם רעך".

תשובה והודאה

והרגעים הללו של האזהקה הם גם זמן להרהר בתשובה, כי כותב הרמב"ם (הל' תעניות פ"א הלכה א-ג), מצוות עשה מן התורה לזעוק על כל צרה שבאה על הציבור כדי לחזור בתשובה. אבל אם לא חוזרים בתשובה, אלא אומרים 'זה דרך מקרה, זה טבע העולם', כותב הרמב"ם שזו דרך אכזריות, וחס ושלום גורמים בזה לצרות אחרות שיבואו, כמו שנאמר בתורה (ויקרא כו, כז) והלכתם עמי בקרי, והלכתי עמכם בחמת קרי. לכן זו גם הזדמנות להרהר בתשובה.

ואחרי שב"ה מתבשרים שבחסדי שמיים הצליחו ליירט את הטיל, או שהוא נפל בשטח פתוח, או שלא נגרם נזק, "אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה", בכל פעם מחדש יש מצוות עשה להודות לקב"ה על הניסים ועל הנפלאות. "וידו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם". כך כותב השאילתות (פרשת וישלח), שיש חובה להודות ולהלל לקב"ה כשמתרחש לאדם נס. כותב הנצי"ב שזו מצוות עשה מדאורייתא.

ובזכות המצוות הללו, ובזכות התורה, נזכה לראות במפלת כל אויבינו ושונאינו ומבקשי רעתנו, ובהרמת קרן ישראל. וכל חיילינו ישובו בריאים ושלמים, עטורים בכתר ישועה ובעטרת ניצחון. באלוהים נעשה חיל והוא יבוס צרינו. אכ"ר.

רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. ובאמת דווקא בזמן אזהקה, ברגעים של מתח וחרדה, אפשר לקיים כמה מצוות מן התורה, שבוודאי יכולות להיות מגן וצנינה בעדנו.

בראש ובראשונה, המצווה המרכזית ביותר שיש בפנינו היא השמירה והזהירות מסכנה. כשאדם פועל על פי ההנחיות וממנהר אל המרחב המוגן, זו לא רק הנחיה של פיקוד העורף, אלא מקיימים בזה מצוות עשה מן התורה, "רק השמר לך ושמור נפשך מאוד" (דברים ד, ט), "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" (שם, טו). כותב הרמב"ם (הל' רוצח ושמירת נפש פ"א ה"ד), כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצוות עשה להסירו ולהישמר ממנו. ומי שלא נזהר מהסכנה, עובר על מצוות עשה, "רק השמר לך ושמור נפשך מאוד", ועובר גם על איסור לא תעשה, "לא תשים דמים בביתך". כמו שהתורה ציוותה על אדם לבנות מעקה לגג שלו, "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך" (דברים כב, ח), יש כאן מקור שחייבים למנוע כל מצב של סכנה. ומי שלא מונע מצב סכנה, מעבר למצוות עשה, עובר גם בלא תעשה. כך פוסק מרן השולחן ערוך (ח"מ סימן תכז ס"ח).

יאמר אדם, אני מוכן לקחת את הסיכון, אני לא חושש, מי יאמר לי מה תעשה ומה תפעל. כותבים הרמב"ם (שם ה"ה) ומרן השולחן ערוך (שם ס"י), מי שאומר כך, מכין אותו מכת מרדות, כי הנפש של האדם היא לא קניינו הפרטי, אלא קניינו של הקב"ה, "הנפשות לי הנה" (יחזקאל יח, ד). ומסיים השולחן ערוך: מי שנוהר בכל זה - תבוא עליו ברכת טוב. זו מצווה אחת שמקיימים בזמן האזהקה.

לא תירא מהם

אבל יש מצווה נוספת. בשעה שנשמעת אזהקה, כשאדם קובע בליבו את האמונה והביטחון בקב"ה, שהכל בגזירת עליון, הוא מקיים בזה מצווה מן התורה. התורה אומרת "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך, לא תירא מהם" (דברים כ, א). כותב רבנו יונה בספר שערי תשובה (שער ג אות לב): והזהרנו בזה, שאם יראה אדם צרה קרובה, תהיה ישועת ה' בלבו ויבטח עליה. זו מצווה מן התורה, כך כותב רבנו יונה, והאמת שבספר חרדים (פ"א מצוה לא) מונה את זה במניין הלאווין, "לא תירא מהם", וכמו שכתב רבינו יונה.

תפילה מן התורה

יום ג', כ"ד סיון תשפ"ו

נראיתם אתו: האם אסור לספרדים להוציא ציצית מחוץ לבגדים?

שאלה:

בסוף פרשת 'שלח לך' זכינו לקרוא על מצוות ציצית. וזו הזדמנות טובה לעסוק בפולמוס שרבים מתחבטים בו: האם נכון יותר ללבוש את הטלית מעל כל הבגדים, או לפחות להוציא את חוטי הציצית מחוץ לבגדים, או שהכל יהיה מכוסה מתחת הבגדים?

תשובה:

מוציאים את הציציות לבחוץ, לא די שהם מתעלמים ממה שנאמר "וראיתם אותו וזכרתם", הם גם מבזים את מצוותו של הקב"ה, ועתידים ליתן את הדין. הרי אילו היה להם איזה דורון ממלך בשר ודם שחקוק עליו שם המלך, כמה היו מתקשטים בו לפני האנשים תמיד, וקל וחומר בציצית שמרמז על שם מלך מלכי המלכים הקב"ה (כמבואר בסימן כד ס"ה), כמה מתכבד האדם הנושא שמו עליו. ע"ש.

ובאמת בני אשכנז יותר מקפידים בענין הזה. אבל כמו שלמדנו אותם שמכניסים את הציציות עושים את זה על פי דברי הפוסקים וגם על פי רבנו האר"י, אז ודאי יש להם על מה שיסמוכו.

ויגבה לבו

בזמננו, כפי שכולם יודעים, ציציות מחוץ לבגדים הם סמל ודוגמה של בני תורה. במיוחד בימים שכבוד התורה וכבוד לומדי התורה נרמס בראש כל חוצות, יש בזה משום ויגבה לבו בדרכי ה'. ויש בזה גם שמירה והגנה מכל מיני רוחות ופגעים רעים שיש בחוץ, במיוחד כשנמצאים בסביבה שאינם שומרי תורה ומצוות. ויש לזה חשיבות גדולה מאוד לדמותם וצבינם של הילדים ובחורי הישיבה. ופעמים רבות כשהילדים רואים שהאבא אינו מוציא ציציות, גם הם נמשכים אחריו, וקשה לשכנע אותם לעשות זאת כשהאבא אינו משמש להם דוגמא אישית.

ובאמת כותב מרן (יב"א ח"ט חאו"ח סימן קח אות יח), מה שנהגו רבים מבעלי תשובה להוציא הציציות לחוץ, ורוצים לקיים בעצמם ויגבה לבו בדרכי ה', אין בזה משום יוהרא, ורחמנא לבא בעי. וכן בחור שלומד בישיבה של אשכנזים, וחבריו כולם מוציאים הציציות בחוץ, ינהג כמותם, ולא יהיה כיוצא דופן מכל חבריו.

גם בסוף ימיו, חזר מרן וכתב בענין זה, כי בשו"ת ישכיל עבדי ח"ח (חאו"ח סי' ב, ובסי' יז אות יא) השיג בתוקף על המשנה ברורה, ועל המוציאים את הציציות בחוץ, שהם מתיהרים ולא מצאו ידיהם ורגליהם, לא עלו ולא נפקו וכו'. ע"ש. וכתב על זה מרן, "אולם הרבה תלמידי חכמים נוהגים להוציא ציציות בחוץ, וכוונתם לשמים. הילכך אלו ואלו יש להם על מה שיסמוכו. ורק לכתחלה מנהגינו ללבוש הטלית הקטן עם הציציות תחת הבגדים". (והובאו הדברים בספר חזון עובדיה הלכות תפילה, העתיד לראות אור אי"ה בקרוב).

לכן יש גם הרבה בחורי ישיבות ואברכים ספרדים שמוציאים את הציציות. אני יכול להעיד על עצמי שגם אחרי החתונה המשכתי להוציא ציציות ומרן מעולם לא אמר לי דבר על הענין הזה. כי באמת מה שאמרו שהציציות יהיו בפנים זה לכתחילה על פי המקובלים, אבל אין בזה חשש איסור חלילה וגם אין בזה משום יוהרא. ובלבד שיכוון לבו לשמים.

זו באמת הזדמנות לעסוק בשאלה הזו, כי מצד אחד קראנו: וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה', משמע שהציצית צריכה להיות מגולה כדי שיהיה אפשר לראות אותה. כך ביאר גם רבנו סעדיה גאון, 'ציצית' לשון הצצה, ראייה. מצד שני, בכמה ראשונים מוכח שהמנהג היה ללבוש את הציצית מתחת לבגדים. רק בשעה שאדם לובש את הציצית הוא מסתכל בה וגם אחרים יכולים לראות אותה ואז הוא יוצא ידי חובה של המצווה כהלכתה.

מרן השולחן ערוך כותב (סימן ח ס"א): עיקר מצוות ציצית ללבוש אותה על הבגדים, כדי שיראנו תמיד ויזכור את מצוות ה'. זו עיקר מצוות ציצית, אבל גם השולחן ערוך מסכים שזו לא חובה מן הדין. לכן בסימן כד (ס"א) הוא כותב: כל אדם יהיה זהיר ללבוש טלית קטן כל היום, "ונכון ללבושו על המלבושים". הוא כותב זאת רק בלשון 'נכון', זו לא חובה ממש. מסבירים האחרונים, כי באמת המנהג היה ללבוש את הטלית קטן מתחת לבגדים.

כך כותב גם הרדב"ז בתשובה, שלובשים את טלית מתחת כל המלבושים. וזה היה המנהג של הגאון מוילנא. ורבי חיים ויטאל (שער הכוונות דף ז.) מעיד על רבנו האר"י, שהיה לובש את הטלית מתחת המלבושים, ולא כאותם המתייירים ללבוש טלית קטן על הבגדים, כי זו טעות גדולה, הפך האמת. ע"ש. עד כדי כך. כך גם כתבו כמה מרבותינו המקובלים, והחיד"א בברכי יוסף (סימן ח סק"ז) והרב פעלים (ח"ב חאו"ח סימן יב), שהמנהג על פי הסוד ללבוש את הטלית קטן מתחת לבגדים.

לעז על הראשונים

יש אחרונים שעשו פשרה בעניין הזה. כותב הלבוש (סימן ח), גם אלו שלובשים טלית קטן מתחת הבגדים יוציאו את החוטים של הציצית מחוץ לבגדים. כך פוסק גם בשולחן ערוך הרב (סימן ח ס"ק יח) והשל"ה והאליה רבה ועוד אחרונים. אבל זה דבר שאין לו גילוי, לא בבית יוסף ולא בשולחן ערוך, לחלק בין הטלית לבין החוטים, ולפי מנהג רבנו האר"י גם הציציות מכוסות מתחת הבגדים.

לכן כותב מרן זצ"ל (שו"ת יחווה דעת ח"ב סימן א), היות והמקובלים הדגישו שללבוש את הטלית מעל הבגדים זו טעות גדולה, ומאידך גם השולחן ערוך לא כתב שזו חובה, בעניינים כאלו שהם לא מעיקר הדין אנחנו הולכים אחרי רבנו האר"י. לכן מנהג הספרדים בדורות האחרונים ללבוש את הטלית מתחת לבגדים וגם הציציות מכוסות. זו היתה גם הוראת ראש הישיבה רבנו עזרא עטייה זצ"ל לבחורי הישיבות בזמנו, ואמר עוד שספרדי שמוציא ציציות, הרי הוא כמוציא לעז על רבותינו הראשונים. (ראה בשו"ת אור לציון ח"ב, פ"ב אות ב.).

עתידים ליתן את הדין

אמנם המשנה ברורה (סימן ח ס"ק כו) החמיר בזה מאוד, שאלו שלא

יום ד', כ"ה סיון תשפ"ו

חוק יסוד לימוד תורה: האם מותר ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון?

שאלה:

מליאת הכנסת תדון היום בהצעת 'חוק יסוד לימוד תורה', שמבטא את חשיבות לומדי התורה, ואולי זה יגרום לאנשים רבים בעז"ה להצטרף ללימוד תורה... השאלה היא, האם מותר ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון? זו שאלה שהרבה רבנים ומגידי שיעורים מתחבטים בה.

תשובה:

ליה אסור, על כל פנים מדרבנן, אבל גם הם מודים להתיר פסיק רישיה דלא ניחא ליה במקום מצווה. זה מבואר בתוספות (כתובות ו:) וככה כותב הרא"ש. לכן גם בנידון שלנו שיש מצוות תלמוד תורה של רבים, אפשר להקל, עד כמה שהרב שמוסר את השיעור לא מתכוון ללמד את התלמידים שאינם הגונים.

גוי בליל הסדר

יש שאלה מעניינת ששאלו את הגאון האגרות משה (חי"ד ח"ב סימן קלב), ביהודי שהתחתן בערכאות עם גויה. והוא מגיע לליל הסדר לקרובי המשפחה שלו, וראש המשפחה מסביר ומרחיב בהגדה ובסיפור יציאת מצרים, וגם הגויה מאזינה לזה. והרי אסור למסור דברי תורה לגוי (חגיגה יג.). כותב האגרות משה, כל האיסור הזה הוא כשמתכוונים ממש ללמד תורה את הגוי, אבל אם מתכוונים ליהודים שנמצאים שם, זה לא אסור, אפילו שיש גויים שמאזינים. וזה נכון גם לנידון שלנו, בכל מה שנוגע ללימוד תורה לתלמיד שאינו הגון.

ימין מקרבת

אבל אחרי כל זה, כותב מרן זצ"ל (הליכות עולם ח"ח עמוד שעב), עדיין צריכים לעשות הבחנה בין תלמיד כזה שהולך בדרך לא טובה, וכל המטרה שלו בשיעור גמרא רק כדי לרכוש לעצמו חכמה והשכלה בתלמוד, בלי שום מטרה להתקרב לקב"ה, שאז באמת יש איסור ללמדו תורה. לבין אדם רגיל שהוא בבחינת תינוק שנשבה, שבאמת רוצה ללמוד תורה ולהתקרב, שאז מצווה ללמד אותו אפילו שלעת עתה הוא לא הגון. כך מבואר בשולחן ערוך הרב (הלכות תלמוד תורה פ"ד ס"ז), שאם אי אפשר קודם כל להחזיר את התלמיד למוטב, אז מלמדים אותו כמו שהוא, כי רבותינו אמרו: 'לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת' (סנהדרין קז:).

לכן, כותב מרן, אפילו אסירים בבית הסוהר - לא אסירים שנמצאים שם בעוון לימוד תורה, אלא כאלה ששפטו אותם על כל מיני עבירות... גם אותם צריך ללמד תורה ומוסר כדי להחזיר אותם למוטב, וכל אחד מהם הוא עולם מלא. ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. אכ"ר.

גם מרן זצ"ל עסק בשאלה הזו (הליכות עולם ח"ח עמ' שעט), שנשאל מתלמיד חכם אחד, שמוסר שיעור קבוע בגמרא בקהילה שלו בטוב טעם ודעת, בצורה מאוד רהוטה, ולשיעור הזה מצטרפים גם שופטים שדנים בערכאות. הם נהנים ללמוד תלמוד, זה מחכים ומוסיף לידע שלהם, וכמובן אי אפשר למנוע זאת מהם. האם זה בכלל האיסור ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון?

הרי רבותינו אמרו (חולין קלג.). כל השונה לתלמיד שאינו הגון כאילו זורק אבן למרקוליס. המרקוליס הוא אליל שצורת העבודה שלו היא כשזורקים עליו אבנים. גם אם אדם רוצה לזרוק שם אבן כדי לבזות את העבודה הזו, עדיין במעשה הזה הוא עובד אותה. כך מסביר הפרישה. באותה מידה, זה שמלמד תלמיד שאינו הגון, אף שהוא חושב לעשות בזה מצווה, למעשה זו מצווה הבאה בעבירה.

ועוד אומרים שם רבותינו, כל השונה לתלמיד שאינו הגון נופל בגיהנום. עד כדי כך. ופוסק את זה הרמב"ם (הל' ת"ת פ"ד ה"א): אין מלמדים תורה אלא לתלמיד הגון, נאה במעשיו או שהוא תם. אבל אם הוא הולך בדרך לא טובה, צריכים קודם כל להחזיר אותו למוטב ולהנהיג אותו בדרך ישרה, ובודקים אותו, ואחר כך מכניסים אותו לבית המדרש ומלמדים אותו תורה. כך פוסק מרן השולחן ערוך (י"ד סימן רמו ס"ז). לפי זה, איך באמת אפשר ללמד תורה, ללמד גמרא, כאשר משתתפים בשיעור גם כאלה שאינם הגונים?

דבר שאינו מתכוון

אז בראש ובראשונה כותב מרן, כיוון שעיקר מגמתו של הרב ללמד את האנשים ההגונים שנמצאים בשיעור, אפילו שיש כמה לא הגונים, זה נחשב כמו 'דבר שאינו מתכוון', שמותר. זה כלל לא רק בהלכות שבת אלא גם בשאר האיסורים, כמבואר במסכת שבת (מו:). ולמרות שיש כאן 'פסיק רישיה', הרי התוצאה היא הכרחית וודאית שגם האנשים שאינם הגונים לומדים תורה, אבל זה פסיק רישיה דלא ניחא ליה. הרב לא מעוניין בזה. ופסיק רישא דלא ניחא ליה מותר, לדעת הערוך ועוד מרבתינו הראשונים.

ואפילו לשיטת רוב הראשונים שסוברים שפסיק רישיה דלא ניחא